

DOORSTART PMC BIEDT HOOP NA ONWAARSCHIJNLIJK FAILLISSEMENT

100 tot 150 kton vervuild staalschroot had Purified Metal Company jaarlijks willen recyclen in zijn installatie in Delfzijl. Twee jaar na de opening door koning Willem-Alexander ging het bedrijf vorig jaar november echter failliet zonder maar in de buurt te komen van die tonnages. Wat valt er te leren van het bijzondere verhaal, dat toch nog een happy end lijkt te krijgen?

Begin november meldt het *Dagblad van het Noorden* dat op de plek van Purified Metal Company (PMC) in Delfzijl een keten van bedrijven moet komen die op basis van ijzerpoeder duurzame energie kan leveren. Initiatiefnemer Iron+ zou hiervoor een bod hebben neergelegd bij de curator van PMC, Jan Hein Mastenbroek. "Ik kan het moeilijk ontkennen", grinnikt Mastenbroek enkele dagen later op het kantoor van Bout Advocaten in Groningen. "Ze hebben het

sement een doorstart kan maken. Het concept werkt namelijk. Onze pech was dat we met PMC in een onwaarschijnlijk scenario terecht kwamen door stijgende energieprijzen en het achterblijven van aanvoer van materiaal."

Wijma is naar het kantoor van de curator gekomen om met *Vakblad Afval!* te spreken over de lessen die er te trekken zijn uit het bijzondere verhaal van PMC. In het najaar van 2020 opende koning Willem-Alexander de recycling-fabriek, die staal vervuild met stoffen als kwik, asbest of chroom-6 een nieuw leven moest geven.

Maar ook Invest-NL-CEO Wouter Bos was van de partij en toenmalig staatssecretaris Stientje van Veldhoven van Infrastructuur en Waterstaat. Zij noemde PMC nog een "paradepaardje" voor innovatief Nederland. 70 miljoen euro was er op dat moment geïnvesteerd in de fabriek. Twee jaar na de feestelijke opening was het echter maar de vraag of de investeerders hun geld ooit zouden zien renderen.

Overlevingsplan

Nadat de fabriek al met ruime vertraging in bedrijf werd gesteld, kwam PMC in eerste instantie in de problemen, doordat er te

weinig vervuild straalshroot naar de fabriek kwam. Toen de aanvoer eenmaal op gang leek te komen, kreeg het energie-intensieve bedrijf echter net als de rest van Nederland te maken met torenhoge energieprijzen. Medio september 2022 moest PMC uitstel van betaling aanvragen. Mastenbroek ging met Wijma aan de slag om zo snel mogelijk een overlevingsplan op te stellen. "Banken waren bereid het openhouden van de fabriek te financieren, maar het grote probleem was dat er onvoldoende zekerheid was over voldoende aanvoer van vervuild schroot", vertelt Mastenbroek. "Uiteindelijk zorgde dat ervoor dat onze poging strandde. Op 14 november 2022 volgde het faillissement van PMC."

Volgens Wijma had het nooit zover hoeven komen. Met name Rijkswaterstaat heeft wat hem betreft een bizarre rol gespeeld. "Als Rijkswaterstaat had toegezegd dat hun met chroom-6 vervuilde schroot naar PMC moest, dan hadden we door gekund", vertelt hij. "Ze lieten het echter aan onderaannemers wat er met het schroot gebeurde. Door gebrek aan regie verdween vervuild schroot zo in reguliere smelters." In een kort geding bepaalde de rechter dat de overheid daarmee in principe volgens de wet handelde, maar moreel zijn er wat Wijma betreft vraagtekens bij te plaatsen. "Aan de ene kant vond de overheid dat vervuild schroot via ons duurzame verwerkingsproces moest worden verwerkt, maar ze handelde daar in de praktijk niet naar. Dat de markt tijd nodig had om aan ons te gaan leveren, begrijp ik nog wel. Maar dat de overheid niet het goede voorbeeld heeft gegeven, vind ik nog altijd onbegrijpelijk."

Inmiddels liggen de kaarten anders. Staalschroot vervuild met chroom-6 mag niet zonder vergunning de grens over voor verwerking in het buitenland, waardoor de export praktisch stilstaakt. En Tata Steel weigert dit schroot inmiddels, omdat chroom-6

FOTO: ALEXANDER POTAPOV | DREAMTIME.COM

Een jaar na het faillissement lijkt PMC als een feniks te herrijzen uit de as.

brand die na het faillissement zou ontstaan in het rookgasreinigingsfilter van de fabriek. Het gevolg van een constructiefout. Een belangrijke beveiligingsklep die bij te hoge temperaturen automatisch open moest gaan, bleef juist dicht. "Concreet betekent het dat bidders nu een niet-draaiende fabriek kopen", vertelt Mastenbroek. "Ze moeten dus extra investeren om PMC weer operationeel te krijgen.

Daar tegenover staat gelukkig dat de markt nu snel lijkt aan te trekken. Daarom konden we in oktober een biedingsronde organiseren, waarna het er nu naar uitziet dat PMC zeker wordt overgenomen. Aan het eind van het eerste kwartaal van 2024 zou alles rond moeten zijn."

Lessen

Eind goed al goed, zou je zeggen. Maar is dat zo? Hoe kon een innovatief circulair bedrijf met een bewezen goed concept en brede steun van financiers en verschillende (lokale) overheden toch stranden? Waren betrokken risico-beoordeelaars te mild en zullen zij in de toekomst nog strenger naar dit soort circulaire projecten kijken? Volgens Wijma is dat laatste een reflex die op zou kunnen treden, maar is er ook hoop te putten uit de casus PMC. "In risicomodelen voor PMC is er rekening mee gehouden dat de energieprijzen vier- tot vijfmaal hoger zouden worden", vertelt hij. "Ik weet nog dat we dat overdreven vonden. Uiteindelijk ging de energieprijzen echter twintigmaal over de kop. Dat had niemand kunnen voorzien. Natuurlijk kan je dan zeggen dat financiers nog voorzichtiger moeten zijn, en dat is geen prettig vooruitzicht voor wie circulair wil ondernemen. Maar ik zou het positief willen benaderen: PMC is van de grond gekomen en lijkt zelfs na een heel onwaarschijnlijk scenario met grote uitdagingen een doorstart te kunnen maken. En alle risico's waarmee de financiers wél rekening hebben

gehouden, zijn niet opgetreden." Wel vindt Wijma dat de overheid in de spiegel moet kijken. "Formeel mag de overheid met het niet-leveren van vervuild schroot dan juist hebben gehandeld, ze had gewoon de regie moeten pakken en circulariteit moeten stimuleren. Het is te hopen dat ze dat in vergelijkbare situaties wel gaat doen voor andere circulaire initiatieven." Had PMC daar zelf niet eerder duidelijke afspraken met Rijkswaterstaat over moeten maken? "Dat hebben we geprobeerd, maar lukte maar heel beperkt", zegt Wijma. "Omdat we wisten dat er een markt was, hebben we doorgezet en kregen we ook het vertrouwen van financiers. Toch raad ik andere circulaire ondernemers wel aan om voldoende tijd te nemen voor de introductie van een nieuwe recyclingoplossing, zeker als deze de markt mogelijk opschudt. Een markt ontwikkelen kost gewoon tijd."

Meer biedingen

Volgens Mastenbroek zijn er overigens altijd geïnteresseerden geweest voor een overname van PMC. "In het geval van PMC was het gewoon heel lang lastig om een reële waarde aan het bedrijf te hangen", vertelt de curator. "Zo heb ik een bod afgewezen, omdat de investeerders bij dat bod naar hun zin te weinig geld terug zouden zien van hun investering. Jan Henk waarschuwde toen dat het misschien niet eens zo'n gek bod was. Uiteindelijk bleek hij daar gelijk in te hebben." Wat niet bijdroeg aan de kansen om PMC voor een goede prijs te verkopen, was een

"Dat de overheid niet het goede voorbeeld heeft gegeven, vind ik nog altijd onbegrijpelijk."

Jan Henk Wijma, PMC

Of Wijma zelf nog een rol krijgt bij de doorstart van PMC kan de voormalig CEO nog niet zeggen. "Natuurlijk hoop ik dat het idee dat ik ooit met mijn compagnons bedacht heb tot wasdom komt, maar anderen kunnen PMC ook verder brengen." Wijma en zijn compagnons hebben wel de rechten om de technologie achter PMC te exporteren, maar wat zij daarmee gaan doen, laat hij ook in het midden. ■

Govert Buijze

PMC IN EEN NOTENDOP

In 2020 opende PMC een recyclinginstallatie in Delfzijl waar het vervuild staalschroot verwerkte tot nieuwe grondstoffen. In de installatie viel asbest door de hoge temperatuur uit-een, werd chroom-6 in het rookkanaal afgevangen en verbrandden organische verbindingen. De recycling van het staal zorgde voor een besparing van 1 ton CO₂ per ton geproduceerd staal opzichte van staal geproduceerd uit ijzererts.